

IV. ORSZÁGOS GYERMEKVÉDELMI KONFERENCIA

Veszprém, 1988. október 27—29.

Az OIK gyermek- és ifjúságvédelmi felügyeleti osztálya kezdeményezésére, a Szociális és Egészségügyi Minisztérium gyermek- és ifjúságvédelmi főosztályával, a Magyar Pedagógiai Társaság gyermekvédelmi szakosztályával és az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság gyermekvédelmi munkabizottságával közös rendezésben a Veszprémi Államigazgatási Főiskolán tartották meg 1988 őszén azt a hazai gyermekvédelmi konferenciát, amelyen első ízben vettek részt nemzetközi gyermek- és ifjúságvédelmi szakemberek Franciaországból, a Német Szövetségi Köztársaságból, Ausztriából és Hollandiából.

A korábbi években az akkor még a művelődési tárcához tartozó gyermekvédelem első három konferenciáját az Országos Pedagógiai Intézet égisze alatt működő gyermek- és ifjúságvédelmi felügyeleti osztály kezdeményezte és rendezte — csak hazai szakemberek részvételével. E találkozókön a különböző területeken dolgozó gyermekvédők tájékoztatták egymást a munkájukról, a hagyományos intézményi kereteken belül folyó kísérletekről — az állami gondozott gyerekek hatékonyabb szocializációja érdekében.

Ám az utóbbi évek halmozódó gazdasági-társadalmi gondjai, fokozódó feszültségei e területen is éreztetik hatásukat. A robbanásszerű változást a gyermek- és ifjúságvédelem teljes megújulásának kell követnie! Ennek érdekében felelősebb társadalmi összefogásra, a nemzetközi tapasztalatok hatékonyabb kamatoztatására és friss, egészségesebb szociálpolitikai szemléletre van szükség. Egyre sürgetőbb társadalmi, erkölcsi feladattá vált, hogy a gyermekvédelem megannyi szociális területén dolgozó szakemberek valódi párbeszédet kezdeményezzenek, szorosabb együttműködést szorgalmazzanak a társadalmi aktívakkal, szerveződő egyesületekkel és az — eddig "csendben" tevékenykedő — egyházakkal.

A szervezők ennek szellemében állították össze a háromnapos konferencia programját, amelynek hazai előadói, Bánfalvi István államtitkár "Társadalompolitika-szociálpolitika-gyermekvédelem", Szegedi Tamásné, a SZEM főosztály-

vezetője "A szociálpolitika ellátó rendszere — a családsegítő központok munkája", B. Aczél Anna, a SZEM gyermekvédelmi főosztályának főosztályvezetője "A magas szintű gyermekvédelmi jogszabály új vonásai" címmel tartották meg előadásait, Kristóf Ágnes, az OPI munkatársa egy új szakma, a szociál-lisszakember-képzés tervezetét mutatta be.

Az előadók őszinte hittel szóltak a gyermekvédelem megújításáról, hiszen ha reformelképzeléseik megvalósulnak, e területen is gazdag lehetőségek, új perspektívák nyílnak meg a hazai gyermek- és családvédelem előtt. Óhatatlanul megfogalmazódik azonban bennünk a kérdés: a jobbító szándékok és elképzelések realizálódhatnak-e, lesz-e mindehhez megfelelő anyagi háttér, képzett szakember, segítő laikus és társadalmi támogatás.

A második napon meghallgatott külföldi előadók higgadt, őszinte, hozzáértő helyzetfeltárása eme kételyt csak fölerősítette bennünk. Sok teendőnk van még a valódi megújulásig! Mert náluk már a valódi joggyakorlat alapjává vált az a felismerés, amit itthon is kezdünk belátni: hogy csak a gyereket nem védhetjük meg, ha nem védjük a családot. Tapasztaljuk, hogy a mamutin-tézményekben gondozott gyerekek minden igyekezetünk ellenére csak mesterséges feladathelyzetként élhetik meg mindazt, amit a család természetes élet-térként kínál.

Ismerjük persze a magyar gyermekvédelmi intézmények munkatársi közösségeinek tiszteletreméltó, embert próbáló igyekezetét. Látjuk, hogy miként gyűjtenek garzonlakások építéséhez pénzt, társadalmi munkát és egyéb emberi támogatást, hogy ne kelljen megérniük újra és újra, hogy neveltjeik oda kerülnek vissza, ahonnan a gyámhatóság kiemelte őket. Tudunk olyan kollégákról is, akik megfeszített erővel keresnek munkát neveltjeiknek. Ismerünk családvédőket, utógondozókat, akik időnként közömbös munkahelyi vezetőkkel, tanácsi szervekkel és egyéb intézményekkel hadakoznak azért, hogy gondozottjaiknak munkahelyet, lakást szerezhessenek. E fiatalok e támogatások nélkül óhatatlanul ismét veszélyeztetetté válnak, a társadalom perifériájára sodródnak.

Szakmai körökben már nálunk is felvetődő kérdés: milyen lépcsőfokokon keresztül oldható meg a zárt vagy félzárt intézetekbe utaltak minél zökkenőmentesebb visszavezetése a társadalomba, hogyan valósítható meg a sérült személyiségűek differenciáltabb, személyre szabott gyógyítva nevelése és terápiája. Tudjuk, hogy e kérdések megoldása egyre húsbamarkolóbb gondokat kell hogy orvosoljon.

A külföldi szakemberek lebilincselő hozzáértéssel, őszinte, gyermekköz-pontú szemlélettel szóltak a nyugat-európai gyermekvédelmi tapasztalatokról,

az ottani sokszínű intézményrendszeréről és a már megvalósult, a gyerekek szükségleteit, igényeit kiszolgáló, differenciált gyermekvédelmi gyakorlatról. Mind az osztrák, mind a francia, mind a német, mind a holland szakemberek elmondták: az ő vezérelvük a család... Elsősorban ezt óvják, védik, és lehetőség szerint a gyerekek nevelési korrekcióját, egyszersmind a felnőttek életvezetési gondjait e kereteken belül igyekeznek megoldani. Ha a család végképp alkalmatlan az együttműködésre, a fiatalkorúakat kisebb, nyitott lakóközösségekben helyezik el. Természetesen működnek speciális ellátást nyújtó otthonok (nevelőotthonok) is, ezekben azonban különösen nagy hangsúlyt fektetnek a különféle terápiás eljárásokra. Hiszen ide már csak a leg súlyosabban veszélyeztetett, sérült fiatalok kerülnek. De számukra is létezik visszaút az egészségesek társadalmába. Első lépcsőfokként ilyen például a Német Szövetségi Köztársaságban a lakóközösség.

Legnagyobb meglepetésünkre hallhattunk arról is, hogy létezik olyan gyermek- és ifjúságvédelmi forma, amely egyszersmind nyereséges vállalkozás. A schleswig-holsteini előadó például arról számolt be, hogy a lakóközösségben élő fiatalok nevelésében a munka nemcsak az egyik legfontosabb élménypedagógiai eszköz (eközben tanulják meg az itt élők az alkotást, ismerik meg a közösséghez tartozás örömét), amely egyúttal szakmát ad a fiatalkorúaknak, hanem nyereséget is hozhat.

Hallhattunk olyan tapasztalatokról is, amely a nálunk jóval fejlettebb struktúrával rendelkező Hollandiában új gondként merült fel. Olyannyira védik, óvják — speciális munkahelyekkel és szakemberekkel — a segítségre szorulókat, hogy a gondozók és gondozottak között rögzül a függőségi viszony. Ez viszont éppen a társadalomba való visszailleszkedésüket gátolja. Nálunk ezzel szemben — és itt még inkább tetten érhető lépéshátrányunk — még a szociálpolitikai háló kialakítása okozza a legtöbb fejtörést. A jövőt a külföldi szakemberek önszervező csoportok létrehozásában és működtetésében látják. Ma ezek kialakítása foglalkoztatja leginkább őket: hogyan segítheti a konfliktusokat megélt ember azt, aki az övével hasonló problémával küzd. Az önszervező csoportok jövőbeni fontos funkciójáról szinte minden egyes nyugat-európai ország képviselője beszámolt.

Csírájában nálunk is megjelennek ilyen törekvések. Elég itt az otthontemertők, a volt állami gondozottak vagy a nevelőszülők egyesületére utalnunk. Ezek az alakuló egyesületek is elküldték képviselőiket a konferenciára, így adva hírt magukról. Beszámoltak önszervező és egymást támogató igyekezetükről, ám elmondták gondjaikat is, melyek elsősorban a mai magyar társadalom közönyéből fakadnak.

Más egyesületek képviselői is tájékoztatták működésükről, tevékenységükről a konferencia hallgatóságát. Vajna Gáborné ügyvezető titkár az SOS Gyermekfalu Magyarországi Egyesületét és a battonyai gyermekfalut képviselte. Zám Mária pedig a Szociális Munkások Egyesületének célkitűzéseit ismertette. Ez utóbbiak annak érdekében szövetkeztek, hogy a sokféle szakterületen dolgozó gyermek- és ifjúságvédők egymást jobban megismerve, összehangoltabbá tegyék tevékenységüket.

Első ízben hallgathattuk meg ezen a konferencián az alkoholt fogyasztó és a kábulatkeltő anyagokkal visszaélő gyerekek és ifjak védelmében munkálkodó egyházak képviselőit. Ők arról beszéltek, hogy a közösségbe tartozás érzésének megerősítése, a szilárd erkölcsi értékek normaként való elfogadtatása nélkül nem lehet megmenteni a veszélyhelyzetbe került fiatalokat. De elmondták, hogy a normális családi környezetben felnövekvők számára is fontos ez. A valódi megelőzés szerintük az lenne, ha minden középiskolás korú fiatal részt vehetne fogyatékos gyerekek és rászoruló idősök ellátásában.

Akkor ismerhetnék meg ezek a gyerekek a gondoskodás örömét, megtanulnák megbecsülni saját egészséges testüket és szellemüket — mondta a katolikus egyház képviselője —, majd szembesülhetnének azzal, hogy milyen segítségre szorulóvá válik csaknem minden ember az élete alkonyán. Szilárd erkölcsű ember ezeknek a felismeréseknek a híján aligha képzelhető el.

A veszprémi konferencia fontos eseménye volt, hogy az Akadémia pinceklubjában, sokéves késéssel ugyan, de végre megalakult a FICE magyarországi szekciója. A magyar gyermekvédelem szakmai tanulmányok és a szakemberek tapasztalatcseréje révén eddig is sok támogatást kapott ettől a szervezettől. Belépésünkkel azonban még szorosabbá tehető az együttműködés a nemzetközi gyermekvédő szakemberekkel.

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy ez volt az eddigi legszínvonalasabb, legértelmesebb gyermekvédelmi konferencia, amely azonban minden itt lévőt megerősített abban, hogy a magyar gyermek- és ifjúságvédelem megérett a korszerűsítésre: szemléleti, szervezeti, intézményi, elméleti és módszertani értelemben egyaránt.

Magyari Beck Anna